

Деякі аспекти нормативно-правового

регулювання авторського права в Україні

Е. П. Іванченко

здобувач Інституту законодавства Верховної Ради
України

У цій статті здійснюється огляд сучасного стану нормативно-правової бази авторського та суміжних прав в Україні, розглядаються проблеми, пов'язані із захистом таких прав, зокрема законодавчого регулювання і практики його застосування.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право та суміжне право, вітчизняне законодавство.

В этой статье осуществляется обзор современного состояния нормативно-правовой базы авторского и смежных прав в Украине, рассматриваются проблемы, связанные с защитой данных прав, в частности законодательного регулирования и практики его применения.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, авторское право и смежное право, отечественное законодательство.

This author examines current state regulatory framework of copyright and related rights in Ukraine, considers issues relating to the protection of those rights, including legal regulation and practice of its application.

Keywords: intellectual property, copyright and related rights, domestic legislation.

Міжнародний механізм охорони авторських прав зазнав ряд істотних змін, відповідно до новітніх тенденцій у сфері соціальних і економічних відносин, а також інформатизації, проте українське національне законодавство про авторське право та суміжні права дотепер, по суті, перебуває на рівні 2001 р. – року, коли була ухвалена нова редакція Закону України «Про авторське право та суміжні права».* У зв'язку з цим, дослідження сучасного стану українського законодавства про авторське право і його практичний аналіз вважаємо вельми своєчасним і актуальним.

Проблемам авторського права та суміжних прав присвячено багато монографій та публікацій вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких зокрема: О. Ананьєва, Б. Андреев, С. Ботуз, С. Довгий, В. Дроб'язко, Є. Вагонов, О. Єрмоленко, О. Калятін, А. Керевер, В. Медведєв, О. Підпригора, О. Святоцький, В. Понікаров, М. Федотов, К. Леонтьєв, А. Сергєєв, В. Терлецький, А. Туркін, Л. Подшибіхін, Е. Халіпова та ін.

Окрім положення авторського права знайшли своє відображення також в курсах сучасного українського цивільного права, де авторське право і право інтелектуальної власності розглядаються як інститут цивільного права.

Але не дивлячись на таку значну кількість публікацій і монографій, залишаються не сформульованими важливі напрями розвитку авторського права України з врахуванням впливу міжнародного права, інформаційного прогресу й розвитку нових технологій.

Мета статті – провести дослідження сучасного стану нормативно-правової

* За винятком деяких змін, що були внесені в Закон «Про авторське право та суміжні права» в 2003 р. Законами № 850-IV від 22.05.2003 р. та № 1294-IV від 20.11.2003 р.

бази авторського права для визначення практичних аспектів реформування цього вітчизняного інституту в найближчій перспективі.

З утвердженням України як незалежної держави були зроблені певні кроки щодо удосконалення авторського правового поля. Так, постановою Кабінету Міністрів від 25 квітня 1992 р. № 154 було створено Державне агентство України з авторських і суміжних прав при Кабінеті Міністрів України (ГААСП України – далі Агентство) як орган державного управління, який проводив в життя політику України у сфері авторського права.

Основні питання, які поклалися на Агентство, були пов'язані з розробкою і ухваленням законодавчих актів, участю України в міжнародній системі охорони авторських прав, входженням та інтеграцією України в міжнародні організації, які займаються проблемами авторського права, створенням механізмів, що реально сприяють захисту авторських прав.

У грудні 1993 року Верховною Радою України був прийнятий Закон «Про авторське право та суміжні права» [7], який отримав позитивну оцінку європейських експертів і Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Закон вступив в дію з дня опублікування – з 23 лютого 1994 р.

Також були прийняті окремі законодавчі й нормативні акти, що регулювали окремі питання захисту авторських прав. Так, в листопаді 1994 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 784 «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури й мистецтва» [20], в липні 1995 р. – постанову № 532 «Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури й мистецтва» [13].

Ухваленням Закону «Про авторське право і суміжні права», а також інших законодавчих актів Україна продемонстру-

вала бажання і готовність інтегруватись до міжнародних структур з питань авторського права і суміжних прав. У зв'язку з цим, в травні 1995 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про приєднання України до Бернської конвенції «Про охорону літературних і художніх творів» [24], і з жовтня 1995 р. Україна стала членом цієї Конвенції [1].

Більше того, основні норми авторського права щодо прав на творчу роботу і на результати цієї роботи щодо захисту інтелектуальної власності, захисту моральних і матеріальних прав автора з червня 1996 р. стали конституційними нормами нової Конституції України.

Подальше вдосконалення законодавства з питань авторського права і суміжних прав в Україні ознаменувалося ухваленням в 2001 р. нової редакції Закону України «Про авторське право та суміжні права» [2], який частково врахував вимоги міжнародно-правових актів.

Необхідність захисту авторських прав, збору і виплати авторської винагороди, розуміння того, що широке використання авторських творів ускладнює індивідуальний контроль автора за цими процесами, робить його практично неможливим, вимагало від авторів створення структур, які б забезпечували ефективне управління їхніми правами.

Питання вдосконалення управління авторськими правами стало предметом розгляду Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ). В результаті досліджень в 1990 р. ВОІВ видала рекомендації «Колективне управління авторським правом і суміжними правами», які розкривали питання створення і діяльності організацій щодо колективного управління авторськими правами [4, с. 218].

Основні вимоги до таких організацій, які були рекомендовані ВОІВ, – це умови ефективної діяльності системи колективного управління правами, а також від-

повідність міжнародним зобов'язанням в області охорони авторського права і суміжних прав, що повинно забезпечувати мінімальний рівень охорони і принцип національного режиму, передбачений Бернською конвенцією «Про охорону літературних і художніх творів» [1].

Єдиною організацією колективного управління авторськими та суміжними правами в Україні стало державне підприємство – Українське агентство з авторських та суміжних прав.

15 грудня 1999 р. Указом Президента України від № 1573/99 «Про зміни в структурі центральних органів виконавчої влади» була істотно змінена система державного управління сферою інтелектуальної власності. Відповідно до цього Указу, був ліквідований ГААСП України, натомість був створений Державний департамент інтелектуальної власності в складі Міністерства освіти і науки України [16].

Однак Державний департамент інтелектуальної власності не впорався з покладеними на нього завданнями. Спеціалісти наголошують на неналежному рівні забезпечення нагляду за ринком інтелектуальної власності, а також на вкрай слабкому розвитку ринку інтелектуальної власності в Україні загалом, що призвело до значних втрат державного бюджету. «Україна – єдина країна в Європі, яка не має цивілізованого ринку інтелектуальної власності. За даними НАНУ, у нас усього три відсотки економіки базується на об'єктах права інтелектуальної власності. У країнах Євросоюзу – 60–65%. Український держбюджет недоотримав і недоотримує мільярди гривень» [2].

Економічний результат бездіяльності Держдепартаменту у забезпеченні вимог закону такий: лише за період 2000–2007 рр. втрати авторів і виконавців аудіовізуальних творів склали 14 млрд 878 млн 777 тис. грн. Втрати авторів комп'ютерного програмного забезпечен-

ня – 9 млрд 623 млн 216 тис. грн. Загальна сума втрат від невиконання норм законодавства України становить 28 млрд 611 млн 359 тис. грн, із яких Державний бюджет України недоотримав 1 млрд 719 млн грн податків [2].

Таким чином, очевидно, що значення і роль авторського права для соціально-економічного прогресу суспільства важко переоцінити. Світовий досвід свідчить: прогресу досягають там, де цінують інтелектуальну діяльність й уміло використовують її здобутки. Але недосконалість українського законодавства, яке регулює відносини у сфері авторського права, створює значні проблеми державі й завдає матеріальної та моральної шкоди авторам творів.

Так, до джерел сучасного українського авторського права відносяться міжнародні угоди, закони та інші нормативно-правові акти України. Авторське право України є складною системою нормативних актів, в основі законодавчого регулювання якого лежить закріплена Конституцією України система органів державної влади і державного управління.

Конституція України відносить авторське право до прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Так, у статті 54 Конституції України зазначається, що громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, інших авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку із різними видами інтелектуальної діяльності [6].

З ухваленням 16 січня 2003 року Цивільного кодексу України, гл. 36 якого присвячена праву інтелектуальної власності на літературний, художній та інший твір (авторському праву), до авторських відносин застосовані правила, які мають загальний характер і регулюють цивільно-правові відносини, тобто авторське право

згідно зі статтями 433-448 цього кодексу є складовою частиною цивільного права [39], не дивлячись на ухвалення 23 грудня 1993 р. спеціального нормативно-правового акта – Закону України «Про авторське право і суміжні права».

До авторського законодавства також входять окремі статті кодексів, присвячених загалом регулюванню інших суспільних відносин. Сюди, зокрема, відносяться ст. 179 Кримінального кодексу України, ст. ст. 51, 164 Кодексу про адміністративні правопорушення, які передбачають кримінальну й адміністративну відповідальність за порушення авторських і суміжних прав.

До інших джерел авторського права того ж ієрархічного рівня законодавства України можна віднести деякі положення таких нормативно-правових актів, що мають силу закону:

- Закон України «Про театри і театральну справу» від 31 травня 2005 р. № 2605-IV [35];

- Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» від 17 січня 2002 р. № 2953-III [23];

- Закон України «Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право» від 20 вересня 2002 р. № 2733-III [26];

- Закон України «Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми» від 20 вересня 2001 р. № 2732-III [27];

- Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм» від 23 березня 2000 р. № 1587-III [33];

- Закон України «Про кінематографію» від 13 січня 1998 р. № 9/98-ВР [19];

- Закон України «Про професійних творчих працівників і творчі союзи» від 7 жовтня 1997 р. № 554/97-ВР [30];
 - Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» від 23 вересня 1997 р. № 540/97-ВР [12];
 - Закон України «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України» від 18 липня 1997 р. № 485/97-ВР [34];
 - Закон України «Про видавничу справу» від 05.06.1997 р. – № 318/97-ВР [8];
 - Закон України «Про рекламу» від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР [32];
 - Закон України «Про інформаційні агентства» від 28 лютого 1995 р. № 74/95-ВР [18];
 - Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР [22];
 - Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 5 липня 1994 р. № 80/94-ВР [15];
 - Закон України «Про авторське право та суміжні права» від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ [7];
 - Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 25 червня 1993 р. № 3759-ХІІ [36];
 - Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25 червня 1993 р. № 3322-ХІІ [21];
 - Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 р. № 2782-ХІІ [14];
 - Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ [17];
 - Закон України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. № 697-ХІІ [9].
- Узагальнюючим нормативно-правовим актом в цій сфері є Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. (в ред. від 11 липня 2001 р. – далі Закон). За своєю юридичною природою цей Закон має багатогалузевий характер, будучи частиною українського цивільного законодавства. Структура цього законодавчого акта дає змогу легко орієнтуватися у правовому матеріалі, практично виключає дублювання норм і послідовно розкриває всі основні аспекти правового регулювання в зазначеній сфері. Законом вперше передбачено охорону суміжних прав. До мінімуму зведено випадки бездогвірного використання творів.
- Джерелами законодавчої системи авторського права України є також міжнародні угоди України в області авторського права і угоди, укладені колишнім СРСР:
- Всесвітня конвенція про авторське право від 6 вересня 1952 р. (Женева) [37];
 - Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 р.* (Стокгольм) [7];
 - Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24 липня 1971 р. (Париж) [25];
 - Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 р. (Женева) [28];
 - Конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники від 25 травня 1974 р. (Брюссель). – Ратифікована Указом Президії Верховної Ради СРСР від 12.08.1988 р. [5];
 - Договір ВОІВ про авторське право від 20 грудня 1996 р. (Женева). Договір введений в дію 6 березня 2002 р. [27];
 - Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26 жовтня 1961 р. (Рим) [29];
 - Стандарти Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угоди TRIPS) щодо наявності, обсягу та використання авторських прав [38];
 - Угода про співпрацю в області охорони авторського права й суміжних прав, під-

* Набрання чинності для України міжнародного договору – 26.04.1970 р.

писана 24 вересня 1993 р. країнами-учасницями СНД [31].

Таким чином, аналіз сучасного стану нормативно-правового регулювання авторського права в Україні дозволяє констатувати, що на сьогодні українське національне законодавство про авторське право та суміжні права є досить цілісною з юридичної точки зору нормативною базою для регламентації внутрішньодержавних правовідносин в указаних областях, що неодноразово підтверджувалось й зарубіжними фахівцями в сфері з питань права інтелектуальної власності. Проте у зв'язку з розвитком й інтенсифікацією світових інтеграційних процесів у сфері економіки й права, характерних для XXI ст., перед українським законодавством про авторське право та суміжні права, виріс цілий комплекс нерозв'язаних міжнародно-правових проблем.

По-перше, регулювання авторських правовідносин не може бути вирішено тільки на національному рівні (наприклад, вирішення питань захисту прав українських авторів за кордоном неможливе без іноземної участі). Світові інтеграційні процеси в області економіки й права є об'єктивним віддзеркаленням сучасних економічних та політичних загальносвітових процесів і не можуть не впливати на економіко-політичну обстановку в Україні.

По-друге, норми таких елементів міжнародного механізму охорони авторських прав, як Угоди TRIPS, Європейських Директив та ін., носять прогресивний характер і представляють інтерес при вдосконаленні національного законодавства, оскільки, по суті, відображають сучасну дійсність, що змінюється з розвитком технічного прогресу, і забезпечують паритет в задоволенні інтересів країн-учасниць на «ринку» інтелектуальної власності.

Тому досить своєчасним є внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту «Про внесення змін в деякі за-

кони України відносно авторського права і суміжних прав» від 17. 02.2009 р. [10], оскільки Закон «Про авторське право та суміжні права» в ред. 2001 р. не враховує сучасних тенденцій правового регулювання нових об'єктів авторського права.

Основною метою цього законопроекту є імплементація норм і приведення положень Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право і суміжні права» та інших законодавчих актів, пов'язаних зі створенням та використанням літературних, художніх та інших творів, а також виконань, фонограм, відеограм та програм мовлення, у відповідність до вимог законодавства Європейського Союзу, а саме – відповідних Директив ЄС у сфері авторського права і суміжних прав.

Крім того, законопроектом пропонується погодити між собою національні акти, що регулюють або пов'язані зі сферою авторських і суміжних прав, а також удосконалити відносини, пов'язані з використанням і охороною прав інтелектуальної власності на літературні, художні та інші твори, а також на виконання, відеограми і програми мовлення. Особливу увагу приділено інституту колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Законопроект передбачає послідовний розвиток термінологічного апарату Закону «Про авторське право та суміжні права», з врахуванням визначень, що використовуються в актах законодавства Європейського Союзу, при цьому пропонується як переписати терміни, що вже використовуються, так і доповнити тезаурус закону новими, наприклад, «кабельна ретрансляція», «оригінальний витвір мистецтва» (твір, пронумерований, підписаний або іншим чином відмаркований автором) або «фотографічний твір» (данім терміном охоплюються, крім звичних аналогових і цифрових фото, лазерні об'ємні зображення).

Пропонується змінити підхід до визначення службового твору. Якщо зараз згідно з чинним законодавством майнові права на службовий твір належать роботодавцю (якщо інше не передбачено трудовою угодою), то в законопроекті вказується, що майнові права на службовий твір, створений в зв'язку з виконанням трудової угоди, належать автору, який створив цей твір, і роботодавцю спільно, якщо інше не передбачено угодою. Виняток передбачено для комп'ютерних програм і баз даних – майнові права на них закріплюються за роботодавцем.

Отримує свій подальший розвиток й інститут відповідальності за порушення авторського права і суміжних прав. Так, Закон «Про авторське право і суміжні права» пропонується доповнити новою статтею, яка б визначала особливості здійснення контролю в цій сфері – контроль уповноважені здійснювати контролюючі й правоохоронні органи, а також державні інспектори з питань інтелектуальної власності. Причому всі особи, які використовують об'єкти авторського права і/або суміжних прав, зобов'язані сприяти останнім під час проведення перевірок. За недотримання цієї вимоги пропонується встановити адміністративну відповідальність.

У законопроекті детально прописується статус, повноваження і механізми державного контролю за діяльністю організацій колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав з метою стимулювання розвитку цього правового інституту, який у відповідності зі світовим досвідом повинен виконувати основну роль в захисті авторського права і суміжних прав. Так, відповідно до Рекомендацій парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування», серед недоліків законодавчої бази охорони та захисту інтелектуальної власнос-

ті в Україні зазначено, що «неналежний контроль за чинним законодавством призводить до проблем у діяльності організацій колективного управління правами авторів, виконавців, виробників фонограм, які відповідно до світового досвіду мали б відігравати визначальну роль у забезпеченні захисту авторського права і суміжних прав» [3].

Проект Закону передбачає державне регулювання питань, пов'язаних зі створенням, здійсненням діяльності та припинення діяльності організацій колективного управління. Цілями регулювання є:

- удосконалення та запровадження ефективних механізмів визначення уповноважених організацій колективного управління, постановки на облік організацій колективного управління;
- передбачення положень щодо позбавлення статусу уповноважених організацій колективного управління, зняття з обліку організацій колективного управління (анулювання свідоцтва);
- уточнення норм стосовно здійснення нагляду за діяльністю організацій колективного управління.

У зв'язку з прийняттям проекту Закону пропонується також внести зміни та доповнення до низки інших нормативно-правових актів.

Таким чином, приєднання України до Світової організації торгівлі (СОТ), прагнення інтегруватись в Європейські міжнародні структури вимагає від України гармонізації законодавства і, зокрема, законодавства про авторське право та суміжні права. Приведення Закону України «Про авторське право і суміжні права» та інших законодавчих актів у цій сфері у відповідність до вимог міжнародно-правових актів та запровадження цих норм на практиці забезпечить економічний і соціальний прогрес країни та сприятиме побудові єдиного економічного й правового простору в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року. – Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 2006. – № 5 (Книга №2). – Ст. 1247. – С. 320.
2. Експерти критикують діяльність Держдепартаменту інтелектуальної власності // Дзеркало тижня. – № 4 (732) від 7-13 лютого 2009. – Електронний ресурс: <http://www.dt.ua>
3. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування. Рекомендації парламентських слухань. Постанова Верховної Ради України від 27.06.2007 № 1243-V // Електронний ресурс. – Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
4. *Калятин О. В.* Интеллектуальная собственность (исключительные права): Учебник для вузов. – М.: Норма, 2000. – 480 с.
5. Конвенция о распространении несущих программы сигналов, которые передаются через спутники от 25 мая 1974 г. // Международные нормативные акты. – М.: Юнеско, 1993. – С. 465-469.
6. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Про авторське право та суміжні права. Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
8. Про видавничу справу. Закон України від 5 червня 1997 р. № 318/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 32. – Ст. 206.
9. Про власність. Закон України від 7 лютого 1991 р. № 697-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 20. – Ст. 249.
10. Про внесення змін в деякі закони України відносно авторського права і суміжних прав. Законопроект від 17.02.2009 року. – Електронний ресурс. – Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi>
11. Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права». Закон України від 11 липня 2001 року № 2627-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 43. – Ст. 214.
12. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів. Закон України від 23 вересня 1997 р. № 540/97-ВР // Офіційний вісник України. – 1997. – № 45. – С. 4.
13. Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури й мистецтва. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 1995 р. № 532. – Інтернет-ресурс. – Режим доступу: сайт Верховної Ради України. – <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні. Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.
15. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах. Закон України від 5 липня 1994 р. № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
16. Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади. Указ Президента України від 15.12.1999. – Офіційний вісник України. – 1999. – № 50. – С. 11.
17. Про інформацію. Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
18. Про інформаційні агентства. Закон України від 28 лютого 1995 р. № 74/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83.
19. Про кінематографію. Закон України від 13 січня 1998 р. № 9/98-ВР // Офіційний вісник України. – 1998. – № 6. – С. 5.
20. Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 листопада 1994 р. № 784. – Електронний ресурс. – Режим доступу: сайт Верховної Ради України. – <http://zakon.rada.gov.ua>
21. Про науково-технічну інформацію. Закон України від 25 червня 1993 р. № 3322-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345.

22. Про наукову і науково-технічну експертизу. Закон України від 10.02. 1995. –№ 51/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 9. – Ст. 56.
23. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування. Закон України від 17 січня 2002 р. № 2953-III // Офіційний вісник України. – 2002. – № 7. – Ст. 276. – С. 74.
24. Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року). Закон України №189/95-ВР від 31.05.1995 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 21. – Ст. 155.
25. Там само.
26. Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право. Закон України від 20 вересня 2002 р. № 2733-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 41. – Ст. 1837. – С. 16.
27. Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми. Закон України 20 вересня 2001 року № 2732-III // Урядовий кур'єр від 17.10.2001. – № 189.
28. Про приєднання України до Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року. Закон України 15 червня 1999 року № 738-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 265.
29. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення. Закон України № 2730-III 2730-14 від 20.09.2001 // Голос України від 16.10.2001. – № 187.
30. Про професійних творчих працівників і творчі союзи. Закон України від 07.10.1997. – № 554/97-ВР// Офіційний вісник України. – 1997. – № 45. – С. 427.
31. Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав. Закон України від 27 січня 1995 року № 34/95-ВР // Урядовий кур'єр від 23.02.1995.
32. Про рекламу. Закон України від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181.
33. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм. Закон України від 23 березня 2000 року № 1587-III // Офіційний вісник України. – 2000. – № 16. – Ст. 653. – С. 11.
34. Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України. Закон України від 18 липня 1997 р. № 485/97-ВР // Офіційний вісник України. – 1997. – № 45. – С. 1.
35. Про театри і театральну справу. Закон України від 31.05.2005 № 2605-IV // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 122.
36. Про телебачення і радіомовлення. Закон України від 25 червня 1993 р. № 3759-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 43.
37. Про участь України у Всесвітній конвенції про авторське право 1952 року. Постанова Верховної Ради України від 23 грудня 1993 року № 3794-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 70.
38. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. – Електронний ресурс. – Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>
39. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.